

Digitālizēts tālākizglītības kursa ietvaros
“Novadpētniecība: mantojuma saglabāšana un komunikācija”
29.11.2025. - 11.03.2026

Stāstīja: Anita Nagle

Pierakstīja: Laima Indriķe

Robežupes Mēmeles stāsti.
Upe šķir, bet “business” vieno

Bieži ir tāda situācija, ka Lietuvā ir dārgāks tas, kas Latvijā lētāks, un otrādi. Laikos, kad abpus robežām brīvai tirdzniecībai tiek likti šķēršļi - aizvērtas robežas, dažādi ierobežojumi un tamlīdzīgi, lietā tiek likta izdoma, veiklība un atjautība, lai gūtu ienākumus, izmantojot cenu atšķirības.

Lietuvas pusē pirmās brīvvalsts laikā audzēja daudz zosu, tāpēc tās tur bija lētas. Latvijas lielākos tirgos ar tām varēja labi nopelnīt. Kad zosu ganāmpulks bija izaudzis, sarunātā vēlā vakarā pret Kalna Bazūnu mājām (Kurmenes pag.), kas atradās pašā Mēmeles krastā, no pretējā krasta tika dzīts pāri upei zosu bars. Tur tās sagaidīja māju saimnieks, samaksāja prasīto summu, sadzina savā kūtī. Pa nakti tās visas bija jānokauj un jānoplūc. Šī apjomīgā darba veikšanai bija jāaicina arī palīgi. Kurmenietes Anitas Nagles mamma, vēl jauna meitene būdama, piepelņījās plūcot zosis. Par vienas zoss noplūkšanu maksāja 2 latus. Meitene par nopelnīto naudu varēja atļauties pucēties. Laka kurpju iegādei tika atvēlēti 6 lati.

Upe vienoja neatļautā biznesa piekopējus gan pirmās brīvvalsts laikos, gan pēc neatkarības atjaunošanas deviņdesmitajos līdz pat Šengenas līgumam par robežu atvēršanu.

Dobeles rajona
lauku partnerība

Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests

Stāstīja: Biržu muzeja “Sela” gidu programma

Pierakstīja: Laima Indriķe

Robežupes Mēmeles stāsti.

Upe šķir, bet alus vieno

Zināms Lietuvas rakstnieks un dramaturga Borisa Dauguvieša dzimtās mājas bija kaimiņos ļoti laba aldara Jurģa Žaldoka saimniecībai. No Žaldoka viņš bija iemācījies pats brūvēt diezgan labu alu.

Tad bieži to alu brūvēja savā viensētā „Dauguvietyne“, Mēmeles upes krastā. Kā tikai Dauguvietis sāka brūvēt alu, tad otrā Mēmeles upes krastā dežurējošais Latvijas robežsargs rūpīgi skatījās un vēroja šo procesu. Sagaidījis brīdi, kad Dauguvietis sāk alu kāst mucās, viņš atstāja savu zirgu, ratus un ļoti ātri brida pāri Mēmelei, lai ierastos Dauguvieša pagalmā. Ieradās arī citi Dauguvieša draugi, kaimiņi. Un tā visi tur sēdēja, jauki pavadīja laiku, garšojot ”pirmoku” (pirmo, visstiprāko alu), to komentēja (labs vai ne īpaši labs), dziedot un spēlējot dažādus mūzikas instrumentus. Neviens pat nedomāja steigties mājup. Nākošas dienas vakarā latviešu robežsarga sieva gāja pie upes, vicināja lakatiņu un aicināja vīru “Jāni brauc/ej mājās!”. Bet otrā krastā skanēja: „Lai dzīvo Latvija!“ „Už Lietuvā, už Lietuvā!“ Bet vai tad vīrs atgriezās? Nē, viņi tur joprojām lustējās un tikai trešās dienas vakarā robežsargs devās mājup. Bet kad viņš nokļuva mājās, tad taisnojās savai sievai, ka nemaz nav dzirdējis, ka viņu kāds sauca. Noteikti dzirdēja, bet stiprs un garšīgs alus un laba kompānija bija pievilcīgāka.

Un tad biržiešiem ir liels prieks, ka biržiešu alus visos laikos ir kalpojis labām starptautiskām attiecībām.

Foto: 1. Lietuviešu dramaturgs, rakstnieks Boriss Dauguvietis darina alu. Biržu (LT) muzejs “Sela.”
2. Pirmais koka tilts pār Mēmeli 1932. gadā. Fonā robežpārejas punkts un sinagoga (nojaukta 1963. gadā),
3. Tilts pār Mēmeli Skaistkalnē. Skaistkalnes novadpētniecības krātuve.

Stāstīja: Lidija Kuzma

Pierakstīja: Laima Indriķe

Robežupes Mēmeles stāsti.

Upe šķir, bet mīla vieno

Germanišķu (Lietuva) iedzīvotājam Lidijai ir bijuši trīs dzīvesbiedri, visi no Latvijas. Vaicāta, vai tas sanācis nejauši, Lidija ļāvusies stāstīt.

“Nekad neesmu gribējusi vīru lietuvieti. Pirmkārt jau dēļ uzvārdiem - negribēju būt nekāda - ...iene un iespējamā meita lai būtu ...aite (Laima: lietuviešiem neprecētām sievietēm uzvārda galotne ir “aite” vai “yte”, precētām “iene”). Otrkārt latviešu vīrieši man šķita inteligentāki, kulturālāki.

Mans onkulis Vaisūns no Skaistkalnes izdomāja, ka mani jāapprecina. Kādu dienu viņš ieradās ciemos ar puisi Andri Kuzmu. Pirms tam ballītēs un “gegužinēs” biju izdancojusies ar viņa jaunāko brāli Miervaldi. Atceros, kad Miervaldis uz rīta pusi pēc ballītes nāca pavadīt, negribēju, lai viņš zina, kur dzīvoju. Tad pie kādas mājas, kas atradās pirms manējās, iesaucos: “Re kur mamma nāk!”, un iespruku tās mājas dārzā. Miervaldim bija jālaižas, bet es pēc tam mierīgi devos uz savām mājām. Andris bija smuks, inteligents, un muzikāls. Labi sapratās ar manu meitiņu. Ieradās ar akordeonu, iepazīšanās, jeb precību pasākuma saviesīgā daļa bija lustīga, ar lielu izdziedāšanos. Pēc pāris mēnešiem svinējām kāzas. Kad atbraucām no “zagsa” uz kāzu mielastu manu vecāku mājās, brālis Miervaldis iesaucās: “Tu taču mani pavisam uz citu māju biji aizvedusi!” Tikai reģistrējoties uzzināju, ka manu vīru sauc Jānis, nevis Andris. Par Andri viņu visi sauca droši vien, lai nesajauktu, jo arī viņa tēvs bija Jānis. Biju vīram sagādājusi darbu kolhozā “Švyturis”, gaidīju, kad sāks strādāt un apgādāt ģimeni, un beidzot pavisam pārcelsies pie manis uz dzīvi, bet tik vien bija kā pārgulējām... Toties gultā viņš bija izcils, vismaz tas man tika.

Vēl viens labums - tiku pie uzvārda Kuzma, ko saglabāju visu mūžu, jo tam nevar piekarināt nekādas galotnes, kas liecinātu par manu statusu.

Dobeles rajona
lauku partnerība

Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests